

ste år. Hun skriver: »Når jeg underviser mine seminariestuderende på Blaagaard Seminarium, kan jeg se, at deres manglende viden om såvel kristendom som historie er enorm«. Og det er de samme signaler, jeg og andre får, når vi taler med præster, der skal lave konfirmationsforberedelse, der er intet at bygge på.

Der er et stort problem. Vi har nu fået demonstreret, at regeringen og et flertal i Folketinget fortsat er dybt uansvarlige og slet ikke erkender, at der er noget problem. Det er pinligt, men historiens dom bliver hård.

Fjerde næstformand (Margrete Auken):

Lige af hensyn til referatet vil jeg sige, at man ikke skal tro, at hr. Frank Dahlgaard har været hurtigtsnakker og klaret det her på 2 minutter. Han fik godt og vel 4 minutter.

Så er det hr. Baadsgaard for en kort bemærkning.

(Kort bemærkning).

Hans Peter Baadsgaard (S):

Det er ikke med nogen særlig lyst til at forlænge debatten, at jeg tager ordet, men når hr. Frank Dahlgaard siger, de vil ikke erkende, og de vil ikke noget, så vil jeg gerne spørge hr. Frank Dahlgaard, der foreslår, at nu skal der nedsættes en arbejdsgruppe: Hvor mange instanser vil hr. Frank Dahlgaard have til at overvåge folkeskolen?

Socialdemokratiets ordfører har sagt meget klart, hvad vi lægger vægt på, både om kundskabsopgaverne, det kundskabsformidlende, om færdigheder og også om balancen til det kulturbærende.

Vi har i forvejen et kvalitetsudviklingsprojekt, der kører i folkeskolen, vi har »Folkeskolen år 2000«, som bliver evalueret, vi har et evalueringsinstitut. Hvor mange instanser tror hr. Frank Dahlgaard vil bidrage til, at folkeskolen kan få en rolig og solid kvalitetsudvikling og ikke hver eneste uge skal mødes med nye instanser, der skal overvåge folkeskolen?

(Kort bemærkning).

Helga Moos (V):

Det er en kort bemærkning til hr. Frank Dahlgaard. Jeg vil gerne spørge hr. Frank Dahlgaard, om ikke godt han vil læse min ordførertale én gang til, for så tror jeg ikke, at vi er så uenige.

Så er jeg ked af, at hr. Frank Dahlgaard tog mine forsøg på konkretisering af forskellen

mellem paratviden i datoer og paratviden generelt så ilde op. Det var tænkt som en konkretisering, og jeg synes egentlig, jeg fik sat nogenlunde spot på forskellen.

(Kort bemærkning).

Frank Dahlgaard (UP):

Tak til Venstres ordfører, som er blevet klar over, at det her vist var et fejlskud fra Venstres side og noget, der skulle tages langt mere alvorligt.

Og så vil jeg sige til Socialdemokratiets hr. Hans Peter Baadsgaard, at jeg ikke er ude på, at folkeskolen skal overvåges, og at der skal laves flere instanser, men jeg er ude på, at man helt bredt får nedsat en gruppe af kyndige mennesker, der kan finde ud af, hvordan vi kan få mere for de samme undervisningspenge, sådan at vi kan få de unge til at få bedre kundskaber og større interesse og engagement i disse kulturbærende fag – jeg ved, der er andre – men det er jo ikke at overvåge folkeskolen.

Og i øvrigt er denne her forespørgselsdebat jo ikke bare rettet mod folkeskolen, den er da også rettet imod de uddannelseslag, der ligger ovenpå. Jeg synes nok, at man fra alle sider må være alarmeret, når det viser sig, at mennesker i 3. gymnasieklasse har så ringe kendskab til helt konkrete historiske begivenheder i deres eget land.

Hermed sluttede forhandlingen.

Fjerde næstformand (Margrete Auken):

Som tidligere meddelt vil afstemningen om forslaget til vedtagelse først blive foretaget i mødet tirsdag den 9. maj 2000.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 131:

Forslag til folketingsbeslutning om oprettelse af en ny institutionsuafhængig uddannelses- og erhvervsvejledning.

Af Brian Mikkelsen (KF) og Knud Erik Kirkegaard (KF).

(Fremsat 28/3 2000).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Undervisningsministeren (Margrethe Vestager):

Det forslag, vi har til behandling, handler om uddannelses- og erhvervsvejledning, og i bemærkningerne begrundes forslagsstillerne det indledningsvis således:

»Uddannelses- og erhvervsvejledningen er blevet en stadig vigtigere faktor i overgangen mellem folkeskolen og ungdomsuddannelserne og for de unges efterfølgende valg af uddannelses- og/eller erhvervsforløb.«

Og det udsagn er regeringen fuldstændig enig i.

Vejledning spiller en stadig større rolle og indtænkes stadig flere steder som en forudsætning for at sikre sammenhæng mellem uddannelsessystemets forskellige niveauer og for at sikre overgangen mellem de forskellige niveauer. Og vejledningen spiller da også en stadig større rolle for den enkelte elev eller studerende, unge som voksne.

Valgmulighederne på uddannelsesområdet er i dag større end nogen sinde før, og nødvendigheden af vejledning, der er baseret på et solidt og bredt kendskab til uddannelsessystemet, er derfor afgørende vigtig.

Mulighederne for den enkelte er mange, og traditioner, som måske tidligere gjorde valgene enkle eller måske gjorde, at der ikke var valg for den enkelte, er under opbrud. Unge i dag føler sig ikke på samme måde bundet af deres forældres uddannelse eller erhvervsvalg. Bondens søn bliver ikke nødvendigvis selv beskæftiget ved landbruget, den selvstændige håndværker giver ikke automatisk sin virksomhed i arv til sine børn.

Stadig flere unge får en uddannelse, og alene derved adskiller de sig fra deres ufaglærte forældre. Og dermed er familien og dens netværks vejledning ikke længere tilstrækkelig. Mor er selvfølgelig stadig væk god at spørge til råds og gør også gerne sin indflydelse gældende, men selv den bedste mor må nok erkende, at hun ikke længere har overblik over de mange uddannelsesmuligheder, der er til rådighed.

Selv om mange jobfunktioner er de samme som tidligere, kan man uddanne sig til dem på mange forskellige måder, man kan nå det samme mål ad forskellige veje.

Vilkårene for at træffe uddannelses- og erhvervsvalg er altså væsentlig forandrede, og det kalder selvfølgelig også på et anderledes vej-

ledningstilbud af hensyn til den enkelte unge, der skal i gang med en uddannelse for første gang, og af hensyn til de voksne, som allerede har erhvervet kompetencer formelt eller uformelt, og også af hensyn til samfundet, der har brug for, at flest muligt uddanner sig bedst muligt, fordi vores fælles fremtid afhænger af veluddannet arbejdskraft og velfungerende samfundsborgere i bred forstand.

I dag er vejledningen i vid udstrækning forankret på den enkelte uddannelsesinstitution. Der ydes vejledning i et hidtil uset omfang. Og vi kan da også med glæde konstatere, at så godt som alle unge vælger at fortsætte deres uddannelse efter grundskolen.

Det er meget tilfredsstillende, for det må jo betyde, at de unge har lyst til at uddanne sig, og at de og deres familier er klar over, hvor vigtigt det er. Alligevel ser vi, at et antal, ganske mange, opgiver deres uddannelse undervejs i forløbet og vælger om. Andre unge – heldigvis forholdsvis få – opgiver helt og får aldrig gennemført en uddannelse.

Jeg tror ikke, at frafald fuldstændig kan undgås. Selvfølgelig kan man fortryde, selvfølgelig kan man vælge om, og selvfølgelig kan man af mange forskellige årsager blive nødt til at afbryde sin uddannelse. Måske svarer uddannelsen ikke til ens forventninger, måske er den for svær, måske rummer den for få udfordringer, måske bliver man klar over, at man ikke har lyst til at leve med det erhverv, som man er i gang med at uddanne sig til.

Grundene til frafald er mange, og ikke alle frafald skal beklages. Men jeg synes, at frafaldet er for stort. Det er jeg meget optaget af, især af den gruppe af unge, der aldrig får afsluttet en uddannelse efter grundskolen.

Det er afgørende vigtigt for den enkelte og for samfundet som sådan, at unge træffer rigtige valg. Og jeg ser det som en vigtig opgave at give alle unge det bedst mulige udgangspunkt for netop det valg af uddannelse. Og en af metoderne er at gøre vejledningen mere målrettet og mere kvalificeret, end den er i dag. Regeringen er derfor enig i hensigten med forslaget.

Vi bestræber os på at gøre uddannelsessystemet mere overskueligt i sin opbygning, afskaffe blindgyder, f.eks. gennem at udvide mulighederne for at få overført merit. Det i sig selv øger også behovet for professionel vejledning.

Den professionelle uddannelses- og erhvervsvejledning er ikke alene nyttig for at hjælpe de unge godt på vej, den er samtidig

med til at sikre en fornuftig anvendelse af samfundets investeringer i vores uddannelsessystem. På det punkt deler vi også forslagsstillerens opfattelse.

Regeringen noterer sig, at forslaget tager afsæt i en række af de analysearbejder, som regeringen har andel i eller direkte har iværksat. Det kan vi kun være tilfreds med.

Der er af og til fremført kritik af, at mange undersøgelser og rapporter ikke fører til resultater. Det synspunkt kommer ofte frem, at der er tale om komplicerede områder eller arbejdsfelter, som berører mange og forskellige, nogle gange modsatrettede interesser. Måske forholder det sig netop sådan med uddannelses- og erhvervsvejledning. Jeg vil i alle tilfælde allere-de nu pege på et par områder, som jeg vil foreslå får særlig opmærksomhed under udvalgsbehandlingen.

Som det er omtalt i beslutningsforslaget er det danske vejledningssystem karakteriseret ved, at hvert uddannelsesområde har sin egen vejledningsordning, og styrken herved er en vejledning af høj kvalitet i forbindelse med gennemførelse af uddannelsesforløbet inden for selve uddannelsesområdet. Men svagheden ved modellen er naturligvis en ofte utilstrækkelig koordinering på tværs i vejledningssystemet.

Den analyse er med i beslutningsforslaget, og regeringen er enig i den. Men regeringen vil være betænkelig ved den konstruktion af en ny vejledningsordning, som den umiddelbart fremgår af beslutningsforslaget, hvor vejledningen bindes snævert sammen med arbejdsmarkedets lokale rådstruktur. Selv om regeringen tillægger de lokale arbejdsmarkedsråd meget stor betydning, finder vi ikke, at bindingen til det lokale arbejdsmarkedsråd er hensigtsmæssig, idet rådernes fokus er for snævert til at imødekomme de unges behov for vejledning.

Det gælder geografisk, hvor rådene er fokuseret på behovet i deres egen region, men det gælder også uddannelsesmæssigt, idet rådernes kendskab til f.eks. længerevarende videregående uddannelse må siges at være begrænset.

Hertil kommer den internationale dimension, der i disse år får stadig større betydning, og det stiller krav til tilrettelæggelsen af moderne vejledning, fordi der skal være et internationalt udsyn i forhold til også at gøre disse muligheder klare for de unge.

Regeringen mener derfor ikke, at man alene kan forpligte de lokale arbejdsmarkedsråd for ansvaret for dette udsyn, også selv om der læg-

ges op til en organisatorisk og national forankring i Rådet for Uddannelses- og Erhvervsvejledning.

Regeringen kan derfor ikke tilslutte sig beslutningsforslaget i dets foreliggende form, men opfordrer til, at Folketinget under udvalgsarbejdet overvejer, hvilke andre muligheder der vil være for at omsætte tankerne bag forslaget til praksis og til en ny virkelighed. Derfor opfordrer jeg til, at de mange forskellige muligheder og de mange forskellige hensyn grundigt gennemarbejdes under det kommende udvalgsarbejde.

Det er vigtigt for f.eks. vejledning i folkeskolen at holde betydningen af kendskabet til den enkelte unge, den unges ønsker, evner, ambitioner op mod betydningen af en ekspertviden hos vejlederen om uddannelsessystemets muligheder. Man må med andre ord overveje og afbalancere den personlige, men ikke nødvendigvis fuldstændige vejledning med den professionelle vejledning, som ikke baserer sig på personkendskab.

Jeg ser også et behov for, at vejledningssystemet bliver bedre til at tackle de udfordringer, som unge fra etniske minoriteter stiller erhvervslivet og uddannelsessystemet over for. De har måske i mange sammenhænge større behov, fordi deres forældre har endnu sværere ved at rådgive.

På ganske samme måde skal vi være opmærksom på den del af vejledningen, der retter sig mod unge med handicap og med særlige behov. I dag forsøger det samlede uddannelsessystem at indpasse disse unge og give dem reelle chancer, bedre muligheder, gennem arbejdet med at øge uddannelsernes rummelighed. Der opfordres til, at bl.a. disse forhold medtænkes i det kommende arbejde.

Med de ganske få bemærkninger til de komplicerede problemstillinger ser jeg frem til og forventer mig meget af det kommende udvalgsarbejde.

Frode Sørensen (S):

De Konservative ønsker med dette forslag at skabe en bred erhvervs- og uddannelsesvejledning, der skal være uafhængig af uddannelsessystemet. Ordningen skal træde i stedet for alle de eksisterende vejledningsformer fra folkeskolen og til og med de kortere videregående uddannelser på erhvervsskolerne. Forslagsstillerne har dog til hensigt at oprette en slags minimal erhvervs- og uddannelsesvejledning på den en-

kelte uddannelsesinstitution, mens den nye vejledning tænkes placeret under Rådet for Uddannelses- og Erhvervsvejledning. Dog skal den nye vejledning samarbejde med den vejledning, der fortsat opretholdes på den enkelte institution, og vejledningsordningen skal efter De Konservatives opfattelse forankres i arbejds-markedsrådene på regionalt plan.

Socialdemokratiet er enig i, at der er behov for den optimale koordinering af uddannelses- og erhvervsvejledningen, så forslagsstillerne har efter vores opfattelse fat i noget af det rigtige, nemlig at der generelt er behov for den bedst mulige vejledning. I Socialdemokratiet er vi dog en smule skeptiske over for den model, De Konservative her fremlægger. Ved at lægge erhvervs- og uddannelsesvejledningen uden for institutionerne har man afskaffet den nødvendige nærhed, som det nuværende decentrale system skaber mellem institutioner og elever.

I bemærkningerne til forslaget står der, at man i den eksisterende vejledning ofte støder på en form for institutionsegoisme, fordi vejlederne gerne vil holde på eleverne og trække flere til i stedet for at vurdere den enkeltes behov. Er det tilfældet, er det naturligvis meget utilfredsstillende.

Måske løses noget af dette problem efter De Konservatives model, men man kan ikke se bort fra, at der måske skabes et andet problem, nemlig at den uafhængige studievejledning ikke har det personlige kendskab til eleven, som de lokale studievejledere har.

Vi opfatter forankringen i den lokale uddannelsesinstitution som en god garanti for, at den personlige vejledning bliver så tæt på eleven som muligt, også der, hvor klasselæreren kan være et vigtigt element. Det kan måske være en hæmsko for nogle elever at sidde over for et helt fremmed menneske og fremlægge deres visioner om, hvad han eller hun kunne tænke sig at blive.

Vi er enige i formålet, nemlig at forbedre grundlaget for de unges fremtidige erhvervs- og uddannelsesvalg, men det kniber mere med at se, hvorfor den institutionsuafhængige vejledning i sig selv skulle forbedre de unges stilling.

En anden af bevæggrundene til dette forslag er De Konservatives bekymring for det, de kalder fejlvalg af uddannelse. Der skal arbejdes målrettet på at få en så kvalificeret vejledning som muligt, men lad os sige det direkte: Fejlvalg kan ikke helt undgås. Men jeg er naturlig-

vis enig i, at fejlene skal være så få som overhovedet muligt.

Den enkelte unge kan sagtens opleve, at hans eller hendes forventninger er blevet skuffede, uanset hvor kvalificeret en vejledning, de har fået af studievejlederen. Hvis man er søgt over i en uddannelse, men ikke kommet på sin rette hylde, drejer det sig om at få det rettet hurtigst muligt. Alt andet vil selvfølgelig være forkert.

Forslaget indeholder også en bestemmelse om, at der skal ske en snæver sammenbinding til de lokale arbejdsmarkedsråd. Det synes jeg ikke er nogen voldsom god idé, da rådene ikke er skruet sammen til at kunne vejlede bredt om alle erhvervs- og uddannelsstyper.

Der er gode elementer i dette forslag, elementer, der fortjener at blive undersøgt, og selv om Socialdemokratiet ikke umiddelbart kan tilslutte sig forslaget, er vi indstillet på at gå ind i en positiv dialog, for ingen ønsker mere end vi, at vi har den allerbedste uddannelses- og vejledning her i landet.

Gitte Lillelund Bech (V):

Venstre mener ligesom Det Konservative Folkeparti, at uddannelses- og erhvervsvejledningen skal intensiveres, så de unges uddannelses- og erhvervsvalg i højere grad har rødder i virkeligheden og i erhvervslivets behov.

Derfor bør vejledningsindsatsen styrkes gennem hele skoleforløbet, hele uddannelsesforløbet. Det skal ske gennem professionalisering af vejledningen, så der sikres en målrettet indsats og en indsats, der er rettet mod arbejdsmarkedet.

Derudover ønsker Venstre i meget højere grad en inddragelse af erhvervslivet i forbindelse med vejledningen, hvilket jo så selvsagt kræver en aktiv og positiv medvirken fra erhvervslivets side.

Efter Venstres mening skal styrkelsen af uddannelses- og erhvervsvejledningen ske på den enkelte institution. Det kan bl.a. være ved en styrkelse af erhvervspraktikken i folkeskolen, ved et løbende samarbejde mellem uddannelsesinstitutioner og virksomheder og endelig ved en bedre uddannelse af vejlederne. Den bedre uddannelse af vejlederne kan ske i form af godkendte sammenhængende uddannelsesforløb, og derudover er det vigtigt, at vejlederne i langt højere grad har kontakt med virkeligheden uden for skolen.

Vi har set positive eksempler på folkeskoleområdet med reel erhvervspraktik for vejleder-

ne, det er noget, de har brugt i bl.a. Esbjerg, og med efteruddannelse af vejlederne i erhvervsrelaterede emner. Venstre mener, at vejlederne har behov for et fælles udgangspunkt, så derfor bør vejlederuddannelsen eller vejledningsordningerne samarbejdes, så man netop sikrer det fælles udgangspunkt. Jo bedre vejlederne er klædt på til at vejlede, desto større er muligheden for en overskuelig og sammenhængende vejledning, og kun på den måde kan vi sikre en kompetent, kvalitetsfuld vejledning og ikke en vildledning i de fremtidige uddannelses- og erhvervsvalg.

Med hensyn til det konkrete forslag om en ny institutionsuafhængig uddannelses- og erhvervsvejledning er der ret mange gode takter i forslaget. Vi er ikke sikker på, at beslutningsforslaget alene giver det redskab, der skal til, for at vi kan styrke vejledningsindsatsen. Men vi har jo også kunnet høre på dels ministeren, dels på den socialdemokratiske ordfører, at regeringen er indstillet på at gå konstruktivt ind i udvalgsarbejdet. Det vil vi også fra Venstres side, for jeg tror, det er i alles interesse, at vi kan få professionaliseret og målrettet uddannelses- og erhvervsvejledningen så meget som muligt.

Anni Svanholt (SF):

Da SF's ordfører, hr. Aage Frandsen, ikke kan være til stede her i dag, skal jeg på SF's vegne fremføre følgende:

Forslaget indebærer, at regeringen inden 1. november 2000 skal udarbejde og fremsætte de nødvendige lovforslag og foretage fornødne ændringer i bekendtgørelser, cirkulærer og øvrige administrative forskrifter med henblik på oprettelse af en ny institutionsuafhængig uddannelses- og erhvervsvejledning, som skal stå til rådighed for folkeskolen, ungdomsuddannelserne og KVVU-uddannelserne på erhvervsskolerne.

SF er enig i, at det er vigtigt, at vejledningen er i orden, hvilket vil sige er af høj kvalitet og ikke indebærer, at bestemte uddannelser favoriseres frem for andre, men dette må kunne tilgodeses inden for de nuværende rammer.

Derfor er det ikke nødvendigt med en ny vejledningsinstitution, og derfor kan SF ikke støtte forslaget.

Christian H. Hansen (DF):

Forslaget her, som går ud på, at der oprettes en ny institutionsuafhængig uddannelses- og erhvervsvejledning, som så også skal stå til rådighed

for folkeskolen, ungdomsuddannelserne og KVVU-uddannelserne på erhvervsskolerne, kan Dansk Folkeparti tilslutte sig.

Det er efter Dansk Folkepartis opfattelse utrolig vigtigt, at de unge får en grundig information om de forskellige uddannelser. Det er vigtigt, at de unge kommer på den rette hylde så tidligt som muligt i deres uddannelsesforløb for at undgå spild både af menneskelige og også af økonomiske ressourcer, og det er vel også noget af det, som forslagsstillerne er inde på i det her beslutningsforslag.

Når vi så taler om dem, der skal give de unge mennesker denne vejledning, ja, så er det også meget vigtigt, at vejlederne fremover er rustet optimalt, således at det, som de unge modtager, bliver en virkelig professionel vejledning.

Der er nogle ting, vi godt kunne have tænkt os, at man havde gjort lidt mere ud af, og det er den økonomiske del, men det kan selvfølgelig komme frem under udvalgsbehandlingen.

Overvejende må jeg sige, at vi kan følge intentionerne i forslaget. De andre ordførere indtil nu har været inde på nogle ting, som vi også mener der skal lægges vægt på under det videre udvalgsarbejde, men overordnet kan vi støtte det her beslutningsforslag.

Susanne Clemensen (CD):

Det er en gammel, men ikke desto mindre vigtig diskussion, som De Konservative rejser med det her beslutningsforslag. Der er vel ikke nogen, der kan være uenig i, at vejledningsindsatsen er meget vigtig.

Diskussionen i det her forslag går på den organisatoriske placering af først og fremmest vejlederne, og spørgsmålet er, om det er den organisatoriske placering, der er løsningen på forbedringer af vejledningsindsatsen. For mig at se vil der altid være nogle fordele og ulemper ved hver af løsningerne.

Der kunne sikkert godt opnås nogle gevinster ved at flytte erhvervsvejledningen væk fra skolerne. Her tænker jeg specielt på det, der står i De Konservatives forslag om, at centrale vejledere vil have et bredere, dybere og et tværgående kendskab til de relevante uddannelses- og erhvervs muligheder, end vejlederne ude på skolerne har i dag. Men på den anden side skal man også se på, hvad der vil gå tabt, hvis erhvervsvejledningen flyttes fra skolerne.

Der står i De Konservatives forslag, at der i et begrænset omfang opretholdes en intern såkaldt gennemførelsesvejledning. Den løsning

har efter CD's opfattelse det klare problem, at den enkelte elev så skal have flere forskellige vejledere. De første vejledere vil være læreren og vejlederen på skolen, som tager sig af det nuværende forløb, og derudover skal eleven have en anden vejleder, der tager sig af det efterfølgende forløb for eleven. Det mener vi er u hensigtsmæssigt, netop fordi vejledning af eleverne er en sammenhængende opgave, hvor vejlederen bruger elevernes nuværende situation til at rådgive om, hvilke perspektiver, hvilke muligheder der er i fremtiden. Den vejleder, der eventuelt kender eleven og dennes styrker og svagheder, vil kunne levere en meget bedre vejledning efter vores opfattelse.

Det drejer sig om, hvilket niveau vejlederne skal møde eleven på. Når der ude på skolerne kommer en ekstern eller en regional vejleder på besøg, vil han eller hun komme som en repræsentant for de videre uddannelses- og erhvervs muligheder. Det vil sige, at vejlederen kommer fra det niveau, der er umiddelbart over eleverne. I det system, vi har i dag, kommer vejlederne fra elevens egen skole, og oftest er det en, eleverne allerede kender. Med det kendskab kan vejlederen derfor bedre tage udgangspunkt i elevernes situation, og det mener jeg er meget vigtigt. Men derfor er der bestemt grund til at se på, om ikke vi kan styrke den nuværende vejledningsindsats.

Som undervisningsministeren også var inde på i sin tale, bliver det ofte nævnt, at den vigtigste vejleder for et ungt menneske er forældrene eller retter sagt Mor – med stort M. Derfor bør man vel også i højere grad forsøge at inddrage forældrene og klæde dem bedre på til at løfte denne her opgave over for deres børn, og et professionelt vejlederkorps havde måske en rolle at spille i den sammenhæng. Forældrene spiller nemlig en central rolle i vejledningen.

Når det nu er sagt, så mener jeg altså, at fordele og ulemper samlet set taler til fordel for de eksisterende vejledere ude på skolerne, men jeg mener ikke, at alt er i den skønneste orden.

Jeg tror også, at undervisningsministeren var lidt inde på, at der måske var et behov for at kigge på, hvordan man kan forenkle og styrke de eksisterende uddannelser for vejledere. Der er jo vistnok omkring 21 forskellige vejledningsuddannelser af kortere eller længere varighed og med forskelligt indhold, og det var måske en problemstilling, der var værd at se på under udvalgsbehandlingen.

Men vi er meget positive, og vi vil gerne være med til at diskutere, hvordan vi kan styrke vejledningsindsatsen på skolerne, men vi tror ikke lige, at det er den model, som De Konservative her har skitseret i sit forslag, der er løsningen.

Henrik Svane (RV):

Det er en væsentlig problemstilling, som Det Konservative Folkeparti tager fat på med dette beslutningsforslag, og det skal de have tak for. Der er ingen tvivl hos Det Radikale Venstre om, at det er nødvendigt at vurdere, hvorvidt rådgivningsstrukturen er tidssvarende eller rettere, det er den måske ikke, men spørgsmålet er, hvordan en anden struktur så skal se ud.

Det er et stort problem med de store frafald på ungdomsuddannelserne, og som det også nævnes af forslagsstillerne, er det vigtigt for både de unge og for samfundet at gøre mest muligt for at sikre den bedste rådgivning.

Det Radikale Venstre deler dog undervisningsministerens forbehold over for forslagsstillerens løsningsmodel. Derfor kan Det Radikale Venstre ikke støtte forslaget, men vi er meget positivt indstillet over for at diskutere under udvalgsbehandlingen, hvordan en eventuel ny struktur kan se ud.

For os er et af spændingsfelterne spørgsmålet om at centralisere ordningen, hvilket betyder, at rådgivningen foretages af professionelle, der kender de mange forskellige uddannelsesmuligheder, men ikke kender de enkelte elever. Det er modsat den nuværende struktur, hvor vejledere kan tage udgangspunkt i et kendskab til den enkelte elev, men hvor der til gengæld måske er meget at ønske, hvad angår et kendskab til de mange uddannelsesmuligheder. Spørgsmålet er, hvad der skal veje tungest, eller hvordan de to aspekter måske kan kombineres.

I den forbindelse vil jeg godt nævne, at kritikken af den nuværende vejledning ikke er et udtryk for, at vejlederne er dårligere, end de har været tidligere, eller at de i det hele taget er dårlige.

Når Det Radikale Venstre mener, at det er nødvendigt at se på forholdene, skyldes det, at uddannelsessystemet har udviklet sig meget, er blevet meget mere uoverskueligt, og intet tyder på, at det bliver mere overskueligt, måske tværtimod, fordi udviklingen går mod, at det skal være så fleksibelt som muligt.

Det Radikale Venstre støtter altså ikke forslaget, men ser frem til at se nærmere på, hvilke

muligheder der er for at gøre vejledningen bedre.

Søren Kolstrup (EL):

Enhedslisten kan ikke tilslutte sig det her forslag, der fremlægges om at skabe en ny profession vejleder, der kan drage rundt og vejlede unge.

For os er det vigtigt, at vejledningen af børn og unge primært varetages af vejledere, der kender den enkelte unges baggrund. Vi mener ikke, at vejledning med henblik på, at man skal gennemføre en uddannelse, og vejledning, der skal sluse personen videre ud, kan skilles ad. En vejleder, der kender den unge igennem flere år, har en langt bedre baggrund for en god vejledning end en tilfældig fuldtidsvejleder, der kun møder den unge en eller to gange. Vejledningen skal være tilgængelig her og nu, når den vejledningssøgende har lyst. Det kan man i en skolebaseret vejledning og ikke i et regionalt baseret vejledningssystem. Det vil specielt være et problem i tyndt befolkede egne af landet.

Vejledningen skal tage udgangspunkt i den vejledningssøgendes bedste interesser, ikke i, hvad nogle tror er arbejdsmarkedets interesser. En vejlederinstans underlagt de regionale arbejdsmarkedsråd kan hurtigt blive underlagt de samme efter vore begreber forkerte ideer om bevidstløs målopfyldelse, der præger arbejdsmarkedspolitikken. Man kan forestille sig mål om, hvor mange unge der skal i hvilke kasser, og ved krav om vejledning udefra, så skal der også så og så mange unge i de forskellige kasser.

Man kan selvfølgelig sige, at den eksisterende vejledning ikke er perfekt, men for os er det afgørende, at det så er den skolebaserede vejledning, der skal gøres bedre.

Vi er også opmærksom på, at der kan være vejledere på taxameterstyrede skoler, der måske kan forfalde til reklame og overreklame, men det er efter vore begreber i høj grad taxameterlogikkens skyld og ikke vejledningens skyld som sådan, og den problemstilling skal man løse ad dialogens og kvalitetsdebattens vej, ikke ved at droppe et generelt rimeligt velfungerende vejledersystem.

På den baggrund mener jeg, at de tanker, der er her, er forkerte, og vi mener heller ikke, at de er egnede til at drøfte i en videre debat om vejledning.

Hermed være også tilkendegivet, at vi ligger meget langt fra den filosofi, der ligger bag forslaget.

Tove Videbæk (KRF):

Da Uddannelsesudvalget sidste år var på indenlandsk studietur og besøgte forskellige tilbud til 10. klasser samt gymnasie- og htx-klasser, blev det helt klart for os, at mange af de unge efterlyste bedre erhvervsvejledning for på bedre måde kvalificeret at kunne træffe det rette valg med hensyn til deres egen fremtid, uddannelse og job.

Når elever ytrer, at de ikke mener at have fået de tilbud, de havde behov for, kan det være udtryk for forskellige ting, enten at de tilbud, de har behov for, ikke eksisterer, eller at de ikke i tilstrækkeligt omfang er blevet oplyst om, hvilke tilbud der eksisterer.

GLO, Gymnasieelevernes Landsorganisation, har set på, hvordan eleverne opfatter den vejledning, de har fået i folkeskolen. En stor del af gymnasieeleverne mener ikke, at deres skolevejledning i folkeskolen har været god. Fra folkeskolens side tilråder man alt for ofte alt for hurtigt eleverne til at vælge gymnasiet, hvis det ser ud til, at de kan klare sig igennem. Det sker ud fra en filosofi om, at en studentereksamen aldrig skader og i hvert fald ikke begrænser elevernes videre muligheder.

Det er jo også velkendt, at der eksisterer et hierarki inden for uddannelser i elevers, forældres og måske også i vejledernes bevidsthed. Gymnasiet forbindes med status og sikkerhed, og dette medfører faktisk ofte, at der kommer flere i gymnasiet, end godt er. Faktisk hævder Gymnasieelevernes Landsorganisation, GLO, selv, at der er 20 pct. for mange optaget i gymnasiet, og at denne femtedel af eleverne aldrig burde have været der.

Som alle ved, er der 7, 8, 9 eller 10 forskellige intelligenser, eller hvor mange man nu holder på der er, og det er bestemt ikke alle, der er understøttet med den boglige intelligens, der skal til i gymnasiet. De øvrige intelligenser er mindst lige så vigtige og værdifulde, de er bare anderledes, og de medfører, at det måske ville have været rigtigere for den pågældende elev at vælge en anden ungdomsuddannelse end lige gymnasiet som en automatreaktion. Men for at de unge skal kunne tage et så kvalificeret valg som muligt, skal de have en ordentlig erhvervsvejledning.

Forslaget om en institutionsuafhængig uddannelses- og erhvervsvejledning er en sympatisk tanke, og forslaget om, at vejlederne skal være fuldtidsansatte, er helt rigtigt. For hvordan skal en vejleder kunne vejlede og samtidig følge med i alt, hvad der sker på uddannelsesområdet og på arbejdsmarkedet, hvis han/hun samtidig skal udfylde andre vigtige opgaver i skolen?

Fuldtidsansatte erhvervsvejledere er absolut godt, men jeg er ikke sikker på, om erhvervsvejledning absolut behøver at være institutionsuafhængig. Jeg tror, at hvis vejlederne bare er veluddannede og fuldtidsbeskæftigede, vil de absolut kunne udfylde opgaven lige så godt, som hvis de var institutionsuafhængige. For Kristeligt Folkeparti er dette punkt ikke afgørende.

Men vejledning bør nok ikke varetages af folkeskolen eller af ungdomsuddannelserne alene, da der er for stor risiko for, at vejledningen bliver farvet af den enkelte lærers eller uddannelsinstitutionens egne bevæggrunde. Vi ser jo i dag, at de unge i alt for ringe grad bliver vejledt til f.eks. at blive iværksættere og selvstændige. Kristeligt Folkeparti kunne forestille sig et uafhængigt korps af vejledere, der sammen med personlige vejledere på den enkelte uddannelsesinstitution kan indgå i vejledningen af den enkelte elev, så det ikke er et enten-eller, men et både-og.

Der er brug for vejledere for den enkelte under hele forløbet i en ungdomsuddannelse, hvor den personlige uddannelsesplan og den nye uddannelsesbog i de nye erhvervsuddannelser bør introduceres på samtlige ungdomsuddannelser som et nyttigt værktøj for den enkelte.

Kristeligt Folkeparti har sympati for dette forslag, fordi den nuværende vejledning ikke er optimal for de fleste elever, og et forkert valg i denne periode af de unges liv sinker og stjæler måske nogle år af deres liv, samtidig med at det altid vil føles som et nederlag, og det er ikke det, vores unge har brug for i starten af deres voksne liv.

Så sympati for forslaget, men vi er ikke sikre på, at det her forslag alene vil løse problemerne på området.

Kim Behnke (FRI):

Vi vil gerne fra Frihed 2000 benytte lejligheden til at takke Det Konservative Folkeparti for at have sat sagen på Folketingets dagsorden. Det

er jo noget, der har været diskuteret nu i flere år, og det jo de færreste, der har turdet tænke nyt, og derfor er der grund til at rose Det Konservative Folkeparti for at have turdet tænke nyt.

Man kan sige, at i virkeligheden er erhvervsvejledning jo et biprodukt af vores servicesamfund, vores institutionssamfund, hvor ingen tør træffe beslutninger om noget som helst, uden at man har fået det efterprøvet og er blevet vejledt både her og der. Erhvervs- og skolevejledning og uddannelsesvejledning fandtes jo ikke tidligere. Der tog den enkelte familie, den enkelte unge ansvaret for eget liv, traf beslutninger på godt og ondt. Men i servicesamfundet forventer de unge, at der bliver stillet vejledning til rådighed, og derfor er det nødvendigt, at den vejledning er optimal.

Det er os hvert år en gåde, når vi ser optagelseslisterne fra uddannelsesinstitutionerne, specielt de videregående, og de efterfølgende tv-udsendelser, hvor man følger Susanne eller Nikolaj på vej hen for at åbne kuverten med afslag på optagelse på yndlings- og det absolutte favoritstudium, hvor man meget, meget gerne ville have lov til at læse japansk eller kinesisk, men hvor der desværre ikke var plads.

Samtidig kan vi se i tabellerne, at på ingeniørskolerne står der halvtomme klasselokaler. Hvert år spørger vi: Hvorfor går det på den måde? Svaret er hver gang: Det er helt nede i folkeskolen, vi skal tage fat på de unge mennesker, ikke bare med vejledning, men også med inspiration.

Jeg har selv benyttet det, hvad kan man sige, lidt tarvelige eksempel over for unge mennesker og har spurgt: Hvorfor vil du ikke have et job, hvor du med nemhed kan tjene både 50.000 og 60.000 kr. om måneden? Det er jo et af de stærkeste argumenter for, at man vælger f.eks. en IT-uddannelse. Men selv ikke engang det er godt nok, for på det tidspunkt er der truffet andre valg. Derfor er det nødvendigt, at vi så tidligt som muligt inspirerer de unge mennesker.

Jeg er enig med Kristeligt Folkepartis ordfører i det at inspirere til at turde starte egen virksomhed, frem for at det eneste de får at vide i folkeskolen og gymnasieskolen er, at det der med at starte egen virksomhed skal de i hvert fald holde sig fra. Det skal stimuleres, og der er det vores opfattelse, at nok kan der være meget at hente i den enkelte skoles erhvervs- og uddannelsesvejledning, men der er altså også en risiko for, at lille Brian, der sidder på bageste

række, og som et par gange har lavet ballade på skolen, har lærerkorpset allerede en forudfattet holdning til hvad skal, og efter et par kontakter med Kriminalforsorgen osv. kan han vel i bedste fald blive havnearbejder. Det er jo synd, for lille Brian kan sagtens have et kæmpepotentiale, og det potentiale kan en ekstern uddannelses- og erhvervsvejledning være med til at åbne for og være med til at give lille Brian mod på livet igen og tro på, at der også er plads til ham.

Men det er jo ikke kun et spørgsmål om vejledning, det er også et spørgsmål om at give de unge mennesker det nødvendige skub, sige til dem: Det kan du sagtens klare. Det kan godt være, det lyder lidt kedeligt, at du det første par år på ingeniørstudiet skal gennem meget stof, som er kedeligt, men til gengæld får du en fantastisk uddannelses- og erhvervskarriere efterfølgende.

Så alle forsøg på at forbedre uddannelses- og erhvervsvejledningen mener jeg Folketinget har pligt til at se på og gøre sig overvejelser om, og i den forbindelse takker vi Det Konservative Folkeparti for et godt forslag, som vi vil støtte og håbe på kan være med til at skabe fornyelse.

Første næstformand (Ole Løvig Simonsen):
Så er det ordføreren for forslagsstillerne, hr. Brian Mikkelsen.

Brian Mikkelsen (KF):

Jeg vil gerne benytte lejligheden til at takke for de mange konstruktive indlæg og de mange positive kommentarer til det konservative beslutningsforslag.

Sagen er jo den, at vi står over for et dilemma. Vi har et vejledningssystem, som fungerer nogle steder, på nogle institutioner, men det generelle indtryk af de utallige rapporter, undersøgelser og analyser, der er lavet om problemet, er, at det i hvert fald ikke fungerer optimalt.

Hvordan sikrer man sig så et optimalt system? Det kan der jo være mange, mange, mange forskellige løsninger på, men det, vi i hvert fald konstaterer, er, at vi kan få et endnu bedre system end det, vi har i dag. Der er vejledning selvfølgelig essentiel; fra man tager en grunduddannelse, en skoleuddannelse, til man tager en ungdomsuddannelse videre hen i forløbet, er det selvfølgelig vigtig, at man får den bedst mulige vejledning.

Tiderne har jo ændret sig. Hvor familien, som undervisningsministeren også var inde på i sin tale, tit og ofte kunne sidde ved bordet der-

hjemme i køkkenet og bestemme, hvad sønnen eller datteren skulle beskæftige sig med; så er verden meget, meget mere kompleks og mangfoldig i dag, end den var for bare 25 år siden. I dag er der en langt større og bredere vifte af forskellige uddannelsesmuligheder og også jobmuligheder.

Derfor er det meget vigtigt, at man får etableret et vejledersystem med nogle vejledere, som besidder kompetence, knowhow og også tilgængelighed til viden, som skal være til rådighed for de mennesker, der skal vejledes. Det er derfor, at vi i Det Konservative Folkeparti mener, at der egentlig er brug for et helt nyt vejledningssystem.

Hvis man etablerer et mere kompetent vejledningssystem, vil det alt andet lige betyde, at fravalgprocenten vil blive væsentlig mindre, at man vil kunne komme nemmere og hurtigere gennem sit studieforløb. Vi vil få nogle elever, som vil være meget mere tilfredse og vil kunne stå på egne ben, og samfundet vil også kunne få et mere velfungerende uddannelsessystem.

En af de rapporter, der er blevet lavet, er udarbejdet af KPMG til brug for Opgavekommissionen, der kiggede på nogle af de her ting. Den er lavet i 1998. Den viser, at der er store, store strukturproblemer med hele vejledningssystemet, og der er brug for meget mere gennemskuelighed. Noget af området er også, konkluderer rapporten, præget af tilfældighed. Hvem sidder ude på de forskellige skoler og skal vejlede? Hvem sidder ude på de forskellige skoler og skal råde de forskellige elever til, hvad de skal tage af ungdomsuddannelse, og hvilket forløb de så skal komme videre ind i?

Målet for os er, at man får skabt det bedst mulige grundlag for at træffe de rigtige valg, og det gør man altså efter vores mening ved en professionalisering af hele vejlederkorpset. Vi vil gerne have, at man har en stab af professionelle, veluddannede vejledere, som kan tage rundt til de forskellige skoler og vejlede, og som ved, hvad det her handler om. For i dag er sagen jo den, at de fleste vejledere, der sidder ude på skolerne, er lærere, som kun har været igennem et eneste forløb. De har taget en studentereksamen, så er der gået 1 år eller 4, så har de taget en seminarieuddannelse; og så er de blevet lærere og har kun siddet på skolen og undervist.

Det er også fint og godt, men er man så i stand til kvalificeret også at kunne rådgive om alle de andre spændende muligheder, der

eksempelvis er på ungdomsuddannelsesområdet? De mange andre spændende muligheder, der er videre henne i forløbet? Det er vi ikke sikre på. Det er jo ikke nogen diskvalifikation i sig selv at være lærer og have været gennem det forløb, men så skal der i hvert fald være mulighed for, at man også har været ude at prøve nogle andre ting, taget nogle andre uddannelser, været ude at tage noget efteruddannelse.

Derfor er det altså så væsentligt, at vi får set på det her. Vi har noteret os de positive tilkendegivelser. Det behøver jo ikke automatisk være det forslag og den struktur, som Det Konservative Folkeparti foreslår her, men vi får i hvert fald taget hul på diskussionen. Vi glæder os til debatten i udvalget og håber og regner med, at vi kan komme videre med problemet, for det er væsentligt, at vi får taget fat på det.

Hermed sluttede forhandlingen, og forslaget overgik derefter til anden (sidste) behandling.

Afstemning

Første næstformand (Ole Løvig Simonsen): Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 142:

Forslag til folketingsbeslutning om obligatorisk naturfag efter model II på gymnasiets sproglige linje.

Af Hanne Severinsen (V), Brian Mikkelsen (KF) og Tom Behnke (FRI) m.fl.
(Fremsat 6/4 2000).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Undervisningsministeren (Margrethe Vestager):

Jeg vil tillade mig at gentage min indledning, selv om jeg tidligere ved en fejl har belastet medlemmerne med denne.

Den tog udgangspunkt i 1988, da vi fik den nuværende gymnasieordning og nyskabelsen naturfag. Det var en nyskabelse, og det var svært at finde tilsvarende fag, som man kunne lade sig inspirere af. Det nærmeste var science, som kendes fra anglosaksiske lande, hvor man integrerer fysik og kemi med biologi, evt. geografi, men hvor matematik sædvanligvis er et selvstændigt fag.

I 1993, da gymnasiereformen evalueres, bliver der nedsat en arbejdsgruppe, som får den særlige opgave at se på naturfaget. Udvalget endte med at beskrive ikke mindre end seks modeller, men ingen af dem vandt politisk tilslutning, først og fremmest fordi ingen ville pege på, hvilke fag der skulle beskæres eller helt fjernes fra den obligatoriske fagrække for at skabe plads til den nødvendige udvidelse af timetallet til naturfag.

Da Folketinget vedtog finansloven for 1996, opstod der en mulighed for i en kortere periode at finansiere 1 ekstra time om ugen til eleverne i 1. g sproglig, og det blev aftalt, at denne forøgelse af timetallet skulle bruges til at afprøve en model med udvidet naturfag, det, som blev kaldt model II. Det var ganske vist med nogen betænkelighed, fordi man allerede dengang vidste, at en permanent udvidelse af timetallet ville være en økonomisk belastning, hvis det skulle gøres obligatorisk for alle gymnasier.

Men siden 1996 har model II således været afprøvet på nogle gymnasier. Det indebærer som sagt en ugentlig øgelse med 1 time i 1. g plus en opstramning og en udvidelse af matematikindholdet i forhold til den ordinære fagbeskrivelse for naturfag. Eleverne opnår gennem model II en matematikkompetence, der svarer til C-niveau.

I efteråret foretog en evalueringsgruppe en vurdering af de hidtidige erfaringer med model II. Gruppens hovedkonklusion er, at forsøget har været vellykket for de elever, som har valgt at deltage i det.

Udvidelsen af timetallet og lærernes øgede rettarbejde har i forsøgsperioden været betalt via finansloven. Det har altså været omkostningsfrit for skolerne at deltage i forsøget. På